

DOI: 10.31866/2410-1311.42.2023.293764
УДК 001.895:130.2]:17.023.32(477)

ІННОВАЦІЇ СВЯТКУВАННЯ 300-РІЧЧЯ Г. СКОВОРОДИ В УКРАЇНІ: ЗАПИТ НА НАЦІОНАЛЬНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ

Катерина Кириленко

Доктор педагогічних наук, доцент,
Київський національний університет
культури і мистецтва,
Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-3303-3947
e-mail: kf919@ukr.net

Для цитування:

Кириленко, К. (2023) Інновації святкування 300-річчя Г. Сковороди в Україні: запит на національну ідентичність. *Питання культурології*, 42, 116–126. doi: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.42.2023.293764>

Мета статті — проаналізувати культурно-мистецькі події з нагоди відзначення 300-річчя від дня народження Г. Сковороди як свідчення зростання потреби в суспільстві в дедалі більшій кількості проявів української національної ідентичності. *Результати дослідження* засвідчили: повага до ідентичності є базовим принципом демократичного суспільства. Скривджена ідентичність дестабілізує суспільство, бо є одним із найпотужніших мотиваторів боротьби за власну гідність. Натомість наявність можливостей до вияву власної ідентичності мотивує розвиток особистості, сприяє появі нового самобутнього культурного продукту. Необхідною умовою розвитку культури в сучасних умовах є шанування різних форм ідентичності (насамперед національної). У суспільстві зростає запит на українську національну ідентичність, активно триває пошук її маркерів. *Наукова новизна* статті полягає в аналізі культурно-мистецьких подій, що відбулися 2022 року в Україні, як свідчень суспільного пошуку несфальшованих росією українських інтелектуальних героїв, очищення інформаційного простору України від наративів російської пропаганди. Інфопростір росії тривалий час моделюється відповідно до владних амбіцій кремля й не має нічого спільного зі світом наявного, оскільки це простір штучно створеної, віддаленої від реальності дійсності. Його ідеологи намагаються не лише утримувати в ньому своїх співгромадян і маніпулювати їхньою свідомістю, але й накинути таке світосприйняття українцям з метою знищення української ідентичності. *Висновки*. Проаналізовано культурно-мистецькі події з нагоди відзначення 300-річчя від дня народження Г. Сковороди, узагальнено отримані результати. Встановлено, що в українському суспільстві, особливо серед молоді, зростає потреба ідентифікувати себе як носія української ідентичності; відбувається пошук маркерів української ідентичності серед мислителів минулих століть; напрацьовуються новітні культурно-мистецькі форми

вияву української ідентичності; зростає попит на декларування власної української національної ідентичності.

■ **Ключові слова:** національна ідентичність; українська ідентичність; маркери української ідентичності; Григорій Сковорода

■ Вступ

Важливу роль у становленні особистості відіграє усвідомлення нею своєї приналежності до певної нації, утвердження власної «національної ідентичності». Це поняття «означає широкий комплекс індивідуалізованих і неіндивідуалізованих міжособистісних зв'язків та історичних уявлень, який становить основу самоідентифікації окремих осіб і груп людей з певною нацією як самобутньою спільнотою, що має свою історичну територію, мову, історичну пам'ять, культуру, міфи, традиції, об'єкти поклоніння, національну ідею» (Нагорна, 2005). Пошук своєї національної ідентичності, усвідомлення приналежності до історії та культури певної нації закономірно пов'язані з необхідністю задоволення потреби у вияві власної самобутності через призму національних традицій. Історико-культурна спадщина в цьому процесі щоразу по-новому засвоюється людиною як власний досвід через встановлення особистісного діалогу з діями минулих епох, рефлексування над подіями минулого.

Тривале перебування України під тиском тоталітарних суспільних утворень спричинило викривлення наших історичних і культурних здобутків, які або привласнювалися окупаційною ідеологією, або спотворювалися згідно з її постулатами. Потреба вивчення свого минулого, звільнення від зовнішніх пропагандистських наративів через 30 років після відновлення української незалежності не стала менш нагальною. Поряд із розбудовою незалежної української держави на теренах РФ тривало формування новітньої імперії, яка дедалі більше декларувала свою приналежність до політичних систем минулого та демонструвала готовність знищити все українське. Повномасштабне вторгнення Росії на територію суверенної України 24 лютого 2022 року не лишило жодних сумнівів у бажанні ворога зреалізувати ці наміри.

Українське суспільство блискавично згуртувалося для захисту своїх територій і відсічі імперським зазіханням на власну самобутність. Агресія Росії, що перейшла в геноцид українського народу, спрямована на фізичне та духовне винищення всіх, хто ідентифікує себе українцем, незалежно від мови, віросповідання чи інших ознак. Нагальною потребою кожного свідомого громадянина за цих умов стало відмежування від російського культурного простору як середовища формування тоталітарної ідеології та терористичних суспільних практик, засвідчення й оприявлення своєї української національної ідентичності. Цей процес супроводжується переглядом історичного минулого щодо його очищення від ідеологем російської пропаганди, створенням власного пантеону інтелектуальних героїв, пошуком маркерів української ідентичності.

Культурно-мистецьке життя в Україні за умов війни переорієнтувалося на підтримку бойового духу захисників, а мотиватором розвитку культурного простору України став пошук нових культурно-мистецьких форм вияву української

національної ідентичності. Однією зі знакових подій, що на цьому підґрунті згуртували українців, стало відзначення 300-річчя Г. Сковороди.

■ Аналіз попередніх досліджень

Відзначення 300-річчя від дня народження Г. Сковороди активно висвітлювалося в численних медіаресурсах. Заходи з нагоди відзначення події мали різноманітні форми покликання на наукову та науково-популярну літературу, присвячену вивченню життєвого та творчого спадку мислителя (Єрмоленко, 2020; Попович, 2007; Ушкалов, 2017, 2019). Подія стимулювала наукову спільноту до напрацювання нових теоретичних студій, предметом аналізу яких є доробок мислителя (Зіненко & Зіненко (Редько), 2022; Кремень, 2022). Натомість події, що були приурочені до ювілею філософа, хоч і висвітлювалися в науковій літературі (Кириленко, 2022), але не аналізувалися в контексті вивчення зростання потреби на вияв національної ідентичності в українському суспільстві.

■ Мета статті

Мета статті — проаналізувати культурно-мистецькі події з відзначення 300-річчя від дня народження Г. Сковороди як свідчення зростання потреби в суспільстві в дедалі більшій кількості проявів української національної ідентичності.

■ Результати дослідження

300-річчя Г. Сковороди увійшло до переліку ювілейних дат ЮНЕСКО 2022 року (Постійне представництво України, 2021) задовго до повномасштабного вторгнення та відзначалося в Україні на державному рівні попри активні воєнні дії (Міністерство культури та інформаційної політики України, 2022). Подія активізувала культурно-мистецьке життя, стимулювала небайдужу громадськість до пошуку нестандартних ідей у напрямі долучення до пошанування мислителя. Ще до початку повномасштабного вторгнення росії в Україну, за 300 днів до ювілейного, 300-річного дня народження філософа, Міністерство культури та інформаційної політики України оголосило старт національної кампанії «Світ Сковороди», презентувало її айдентичку та заклиало широку громадськість до взаємодії. Ювілейний рік став складним не лише для України, але й для спадщини філософа. Російська ракета у травні 2022 року влучила в музей Сковороди в с. Сковородинівка (Харківська область), зруйнувала приміщення та знищила унікальні експонати. Вцілілий пам'ятник філософу на руїнах музею з тиражованих фото з місця події промовисто закликав до пошуку новітніх форм спротиву варварству, що руйнує культуру. Сам мислитель неначе став вояком духовного війська України, яке постало на оборону ціннісних підвалин її буття.

З новою силою в українському суспільстві активізувалося обговорення сутності української ідентичності. Не лише політичні діячі та громадські активісти, але й велика кількість пересічних українців почала активно шукати для себе серед історичних постатей минулого актуальні нині маркери української ідентичності. Унікальність життєвого шляху Г. Сковороди та глибина його творів, «полізімовність духовного світу українського філософа» та «нестандартність його

мислення» (Кремень, 2022) створили ефект перманентної непрочитаності ідей мислителя, запит на опанування яких зростає. Цю потребу новітня російсько-українська війна актуалізувала з новою силою.

Для висвітлення кількості подій у культурних, мистецьких, освітніх установах України, що були присвячені Г. Сковороді ювілейного (2022) року, знадобилося б велике довідкове видання. Здійснений аналіз форм культурно-мистецької рефлексії, що наповнили ці події унікальним змістом, дає змогу виокремити кілька промовистих тенденцій.

1) Поряд із проведенням наукових конференцій, круглих столів, наукових дискусій відбувався активний пошук нестандартних форм презентації окремих напрямів творчості мислителя (як-от: філософія, поезія, музика, малюнок). Мистецька платформа Open Opera Ukraine та культурний простір Squat17B за підтримки Гете Інституту ініціювали проєкт Skovoroda Conversazione. Він проходив майже впродовж місяця (від 26 листопада до 20 грудня 2022 року) та мав на меті збір коштів на відновлення зруйнованого музею філософа. Автори проєкту прагнули «зняти стереотипні уявлення про Сковороду, уявити його як дуже європейську людину, яка суголосна широкому простору, в якому живе» (Гадецька, 2022). Ініціатива передбачала: проведення серії концертів барокової музики, через яку було презентовано музичний світ самого Сковороди та світ європейської барокової традиції, у якій прослідковуються впливи української музики тих часів; спілкування з літературознавцями та філософами про ідеї, що викладені у творах мислителя, проведення діалогів навколо порушених ним питань; організацію виставки нетрадиційних зображень філософа від сучасних митців; презентацію коктейлю з інгредієнтів, що мають алюзію до Г. Сковороди.

Студенти Київського національного університету культури і мистецтв разом із кураторами, викладачами університету Т. Божко та А. Будником, за підтримки Українського культурного фонду (УКФ) зорганізували виставку графічного плаката «Мудрість як зброя» («Сковорода-300»). Вона була презентована в День української писемності та мови 9 листопада 2022 року у Львівському музеї історії релігії, згодом плакати були виставлені в Києві в Центральному будинку художника та виставкових залах Національної спілки художників України. Виставка стала частиною X Всеукраїнського історичного бієнале «Україна від Трипілля до сьогодення в образах сучасних художників». На студентських плакатах філософ постав як дуже сучасна особистість, як письменник, художник, музикант, як хіпстер, блогер, коуч, інфлюенсер сучасного покоління (Київський національний університет культури і мистецтв, 2022).

2) Був здійснений пошук новітніх форм оцифрування Г. Сковороди, введення постаті філософа та його ідей у сучасну віртуальну культуру. Поряд із вже традиційними онлайн-заходами — віртуальні виставки відбулися майже в усіх бібліотеках України, в закладах освіти різних рівнів — мали місце й інноваційні. В Instagram була створена сторінка, позначена іменем філософа. Цей акаунт можна знайти за ніком @skovoroda.today. Ресурс активно популяризує вислови філософа, актуальність яких резонує подіями, що відбуваються на час створення того чи іншого посту. Афоризми філософа ілюструються графічними роботами, стильно та креативно оформлені. У вільному онлайн-доступі з'явилися бук-

трейлери — короткі відеоролики за мотивами окремих творів філософа, розраховані на аудиторію різного віку (Харківська академія неперервної освіти, 2022).

3) Напрацьовано велику кількість новітніх інноваційних навчальних матеріалів в онлайн-форматі. Створено численні електронні ресурси для вивчення творів мислителя. Для прикладу: тест про знання біографії та творів філософа (Байдюк, 2022), ребуси із розгадуванням афоризмів мислителя (Bogosvyatska, б.д.), ресурс з інтерактивними інтелектуальними вправами «Секретний Скворода» (Bogosvyatska, 2022), портал, на якому можна скласти онлайн-пазли різного рівня складності (Bogosvyatska, n.d.).

Цікавою формою ігровою позааудиторного навчального досвіду є проведення Міжнародного інтелектуального студентського онлайн-турніру «#СловоСквороди: ми побудуємо світ кращий!». Організаторами заходу стали Київський національний університет культури і мистецтв та Харківське обласне відділення Української бібліотечної асоціації. Турнір об'єднав понад 100 студентів із 30 закладів освіти (Кириленко & Стратюк, 2022).

За ініціативи кафедри філософії і педагогіки студенти та викладачі КНУКІМ провели онлайн-флешмоб «Нескорені: Скворода і ми». Учасники флешмобу надсилали свої фото з книгами філософа або будь-яким мерчем, пов'язаним із Г. Сквородою. Ці світлини були використані під час створення короткого відеоролика. До ініціативи долучився народний артист України Б. Бенюк. Спеціально для створення відеоряду він прочитав частину твору Г. Сквороди «Розмова п'яти подорожніх про справжнє щастя в житті [Дружня бесіда про душевний спокій]» (Стратюк & Кириленко, 2022).

4) Створено велику кількість різноманітної продукції (книги, одяг, товари побутового вжитку), яка мала споживчий попит.

Книжковий ринок України був активізований споживчим запитом на твори Г. Сквороди та наукову літературу про нього. Активно продавалися та перевидавалися книги попередніх років, читацька аудиторія отримала нову цікаву літературу. Різноманіття літератури яскраво репрезентують такі видання: повна академічна збірка творів Г. Сквороди у 4-х томах видавництва «Фоліо» 2023 року за редакцією Л. Ушкалова; коштовне подарункове видання творів філософа до його 300-річчя того ж видавництва; «Скворода. Найкраще» (твори Г. Сквороди у перекладі Н. Федорака, М. Кашуби та Г. Сварник сучасною українською мовою з ілюстраціями Д. Мовчана надрукувало видавництво Terra Incognita 2018 року (Скворода, 2018)); абетка-енциклопедія «Скворода від А до Я» для родинного читання з ілюстраціями В. Стецьковича та Л. Стецьковича Видавництва Старого Лева (Ушкалов, 2019); «Григорій Скворода — дітям» (вибрані байки переказала О. Виженка та відтворила в малюнках-загадках А. Сезон, книга надрукована у видавництві «Час Майстрів» 2021 року). Споживчий попит мали не лише твори мислителя, але й наукові та науково-популярні розвідки, присвячені вивченню творчості філософа (Ушкалов, 2017; Попович та ін., 2021).

Багато товарів масового споживання виготовлялися з нанесенням мерчу Г. Сквороди (світшоти, худі, футболки, шкарпетки, екторбинки, чашки тощо). Інстаграм-магазини, які з огляду на специфіку роботи дуже оперативно реагують на потреби споживачів, пропонували велике різноманіття такої продукції.

Показовим є і такий факт: Національний банк України у грудні 2022 року увів в обіг пам'ятну банкноту номіналом 500 гривень (саме на цій банкноті розміщено портретне зображення Г. Сковороди), присвячену 300-річчю від дня його народження. На купюрі нанесена символіка святкування цієї події (Національний банк України, 2022). Активність, яку спостерігаємо в українському суспільстві (особливо серед молодого покоління) з відзначення 300-річчя Г. Сковороди, є свідченням зростання в ньому за умов військової агресії росії попиту на українську національну ідентичність, на пошук таких її новітніх маркерів, які б гарантували тяглість української духовної традиції та приналежність до неї сучасників.

Г. Сковорода став ідентифікатором наявності питомо українського духовно-культурного спадку, який не зрікається своєї самості перед імперськими наративами, який чинить спротив будь-яким спробам з боку імперії та її представників бути поглинутим (широкої відомості набула відповідь Г. Сковороди послам цариці Катерини II, які передали запрошення мандрівному мислителю стати придворним філософом: «... я не покину вітчизни: мені сопілка і вівця дорожчі царського вінця» (Ушкалов, 2017, с. 313)). Тож і засвоєння його духовного доробку має бути позбавлене впливів російської пропаганди, міфологем та ідеологем, що нею активно продукуються. Тому й зростає запит на вивчення біографії та творів Г. Сковороди, потреба його очищення від пропагандистських нашарувань.

В умовах війни не припиняється боротьба за спадок Г. Сковороди, дедалі вигадливішими стають спроби російських загарбників привласнити собі українську історію та культуру, зросійщити її представників. Не випадково під час російсько-української війни на тлі популярності серед вітчизняної молоді одягу з висловами Г. Сковороди, 2022 року російські ресурси пропонували аналогічну продукцію з висловами, що написані російською мовою. Таке привласнення української історії, її постатей та їхніх ідей є типовим для пропагандистської індустрії росії. Чинити спротив цій пропаганді, давати рішучу відсіч ворогові українцям допомагають символи власної незламності, нескореності, гідності. Одним із цих символів і став Г. Сковорода: філософ, письменник, інтелектуал.

Відзначення в Україні в умовах воєнного стану 300-річчя від дня народження Г. Сковороди промовисто засвідчує: в суспільстві зростає запит на гуманістичні цінності, «гуманізм <...> посилює свою присутність у культурі» (Поплавський, 2022). Цінності гуманізму можуть бути засвоєні як особистісно значущі лише тоді, коли сприймаються через призму духовної традиції того етносу, з яким людина себе ідентифікує, через усвідомлену приналежність до тієї політичної нації, яка формує світоглядно-ціннісні підвалини самовизначення особистості. Становлення національної ідентичності — це не лише пошук свого шляху долучення до духовних надбань людства, але й інструмент утвердження гуманістичних підвалин буття.

Висновки

Проаналізовано культурно-мистецькі події з нагоди відзначення 300-річчя Г. Сковороди, систематизовано та узагальнено отримані результати. Встановлено, що в українському суспільстві, особливо серед молоді, зростає потреба ідентифікувати себе як носія української національної ідентичності; відбува-

ється пошук маркерів української ідентичності серед мислителів минулих століть; напрацьовуються новітні культурно-мистецькі форми вияву української ідентичності; зростає попит на декларування власної української національної ідентичності. Різноманітність подій, присвячених відзначенню 300-річчя від дня народження Г. Сковороди в умовах запровадження в Україні правового режиму воєнного стану, креативний пошук форм і засобів долучення до творчої спадщини філософа та поета засвідчує зростання в українців потреби у прояві української національної ідентичності та наявність активного пошуку різноманітних способів її проголошення. Наукова новизна дослідження полягає в аналізі культурно-мистецьких подій, що відбулися 2022 року в Україні з нагоди відзначення 300-річчя від дня народження Г. Сковороди, як свідчень суспільного пошуку неспальшованих росією українських інтелектуальних героїв, очищення інформаційного простору України від наративів російської пропаганди. Предметом подальших досліджень має стати аналіз ширшого кола культурно-мистецьких подій України як спроб пошуку українцями шляхів вияву власної національної ідентичності в умовах війни.

■ Список посилань

- Байдюк, М. (2022, 2 грудня). Тест: чи знаєте ви Григорія Сковороду? *Osvita.ua*. <http://osvita.ua/news/lifelonglearn/87912/>
- Гадецька, А. (2022, 23 листопада). Skovoroda Conversazione: як святкуватимуть 300-річчя Григорія Сковороди. *Українське радіо*. <http://www.nrcu.gov.ua/news.html?newsID=100168>
- Єрмоленко, А. М. (2020). Спадщина Г. С. Сковороди і сучасність (до 300-річчя від дня народження) (стенограма наукової доповіді на засіданні Президії НАН України 26 лютого 2022). *Вісник Національної академії наук України*, 4, 68–72.
- Зіненко, Т. М., & Зіненко (Редько), А. В. (2022). Григорій Сковорода як дзеркало української ідентичності (мистецькі твори та проекти з нагоди 300-літнього ювілею). В *Сучасні рецепції світоглядно-ціннісних орієнтирів Григорія Сковороди* (с. 316–329). http://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/11440/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%A1%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B0_316-329.pdf
- Київський національний університет культури і мистецтв. (2022, 4 грудня). *Унікальні графічні твори до 300-річчя Григорія Сковороди*. <http://knukim.edu.ua/unikalni-grafichni-tvory-do-300-richchya-grygoriya-skovorody/>
- Кириленко, К. (2022, 10 грудня). Традиції та новації шанування Григорія Сковороди як філософа і музиканта у КНУКіМ. В *Музичний світ Григорія Сковороди (до 300-річчя з дня народження видатного філософа, просвітителя, музиканта, поета)* [Матеріали конференції] (с. 20–24). Київський національний університет культури і мистецтв.
- Кириленко, К. М., & Стратюк, В. І. (2022, 14 грудня). *Онлайн-турнір «#СловоСковороди: ми побудуємо світ кращий!»*. Київський національний університет культури і мистецтв. Кафедра філософії і педагогіки. <https://kf.knukim.edu.ua/199-onlajn-turnir-slovoskovorodi-mi-pobuduemo-svit-krashchij.html>

- Кремень, В. Г. (2022). Філософія Григорія Сковороди в контексті людиноцентризму. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(2), 1–8. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4202>
- Міністерство культури та інформаційної політики України. (2022, 12 жовтня). *Попри війну в Україні на державному рівні відзначатимуть 300-річчя з дня народження Григорія Сковороди*. <https://www.kmu.gov.ua/news/popry-viinu-v-ukraini-na-derzhavnomu-rivni-vidznachatumut-300-richchia-z-dnia-narodzhennia-hryhoriia-skovorody>
- Нагорна, Л. П. (2005). Ідентичність національна. В *Енциклопедія історії України* (Т. 3, с. 415–417). Наукова думка.
- Національний банк України. (2022, 26 грудня). *До 300-річчя від дня народження Григорія Сковороди в обігу з'явиться нова пам'ятна банкнота*. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/do-300-richchya-vid-dnya-narodjennya-grigoriya-skovorodi-v-obigu-zyavitsya-nova-pamyatna-banknota>
- Поплавський, М. М. (2022). Стан та перспективи культурологічних досліджень у контексті ідей гуманізму. *Питання культурології*, 39, 210–219. <https://doi.org/10.31866/2410-1311.39.2022.257637>
- Попович, М. (2007). *Григорій Сковорода: філософія свободи*. Майстерня Білецького.
- Попович, М., Кримський, С., & Драч, І. (2021). *Григорій Сковорода*. Фоліо.
- Постійне представництво України при ЮНЕСКО. (2021, 22 грудня). *Ювілеї видатних діячів та історичних подій України у Календарі пам'ятних дат ЮНЕСКО*. <https://unesco.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/yuvileyi-vidatnih-diyachiv-ta-istorichnih-podij-ukrayini-u-kalendari-pamyatnih-dat-yunesko>
- Сковорода, Г. (2018). *Найкраще*. Terra Incognita.
- Стратюк, В. І., & Кириленко, К. М. (2022, 3 грудня). *Григорію Сковороді – 300, або Флешмоб «Нескорені: Сковорода і ми»*. Київський національний університет культури і мистецтв. Кафедра філософії і педагогіки. <https://kf.knukim.edu.ua/197-grigoriyu-skovorodi-300-abo-fleshmob-neskoreni-skovoroda-i-mi.html>
- Ушкалов, Л. (2017). *Ловитва невловного птаха: життя Григорія Сковороди*. Дух і Літера.
- Ушкалов, Л. (2019). *Сковорода від А до Я*. Видавництво Старого Лева.
- Харківська академія неперервної освіти. (2022, 2 грудня). *Сковорода. Харківська область* [Відео]. YouTube. <https://youtu.be/KtLzhsvMVss>
- Bogosvyatska. (n.d.). *Афоризми Григорія Сковороди*. Wordwall. Взято 31 березня, 2023, із <https://wordwall.net/resource/38493106/%d0%b0%d1%84%d0%be%d1%80%d0%b8%d0%b7%d0%bc%d0%b8-%d0%b3%d1%80%d0%b8%d0%b3%d0%be%d1%80%d1%96%d1%8f-%d1%81%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%be%d1%80%d0%be%d0%b4%d0%b8>
- Bogosvyatska. (n.d.). *Last Puzzles*. Retrieved March 31, 2023, from <https://www.jigsawplanet.com/Bogosvyatska>
- Bogosvyatska. (2022, 26 November). *Secret Clues. Genially*. <https://view.genially/6382395f2b2100019e7d8e9/interactive-content-secret-clues>

References

- Baidiuk, M. (2022, December 2). Test: chy znaiete vy Hryhoriia Skovorodu? [Test: do you know Hryhorii Skovoroda?] *Osvita.ua*. <http://osvita.ua/news/lifelonglearn/87912/> [in Ukrainian].

- Bogosvyatska. (2022, 26 November). Secret Clues. *Genially*. <https://view.genially/6382395f2b21000019e7d8e9/interactive-content-secret-clues> [in Ukrainian].
- Bogosvyatska. (n.d.). *Aforyzmy Hryhoriia Skovorody* [Aphorisms of Hryhoriia Skovoroda]. Wordwall. Retrieved March 31, 2023, from <https://wordwall.net/resource/38493106/%d0%b0%d1%84%d0%be%d1%80%d0%b8%d0%b7%d0%bc%d0%b8-%d0%b3%d1%80%d0%b8%d0%b3%d0%be%d1%80%d1%96%d1%8f-%d1%81%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%be%d1%80%d0%be%d0%b4%d0%b8> [in Ukrainian].
- Bogosvyatska. (n.d.). *Last Puzzles*. Retrieved March 31, 2023, from <https://www.jigsawplanet.com/Bogosvyatska> [in English].
- Hadetska, A. (2022, November 23). Skovoroda Conversazione: yak sviatkuvatymut 300-richchia Hryhoriia Skovorody [Skovoroda Conversazione: how the 300th anniversary of Hryhoriia Skovoroda will be celebrated]. *Ukrainske radio*. <http://www.nrcu.gov.ua/news.html?newsID=100168> [in Ukrainian].
- Kharkiv Academy of Continuing Education. (2022, December 2). *Skovoroda. Kharkivska oblast* [Skovoroda. Kharkiv region] [Video]. YouTube. <https://youtu.be/KtLzhsvMVss> [in Ukrainian].
- Kremen, V. H. (2022). Filosofiia Hryhoriia Skovorody v konteksti liudynotsentryzmu [Hryhoriia Skovoroda's philosophy in the context of human-centredness]. *Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine*, 4(2), 1–8. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4202> [in Ukrainian].
- Kyiv National University of Culture and Arts. (2022, December 4). *Unikalni hrafichni tvory do 300-richchia Hryhoriia Skovorody* [Unique graphic works for the 300th anniversary of Hryhoriia Skovoroda]. <http://knukim.edu.ua/unikalni-grafichni-tvory-do-300-richchya-grygoriia-skovorody/> [in Ukrainian].
- Kyrylenko, K. (2022, December 10). Tradytсии ta novatsii shanuvannia Hryhoriia Skovorody yak filosofa i muzykanta u KNUKiM [Traditions and innovations of honouring Hryhoriia Skovoroda as a philosopher and musician at KNUKiM]. In *Muzychnyi svit Hryhoriia Skovorody (do 300-richchia z dnia narodzhennia vydatnoho filosofa, prosvyvitelia, muzykanta, poeta)* [Musical World of Hryhoriia Skovoroda (to the 300th anniversary of the birth of the outstanding philosopher, educator, musician, poet)] [Proceedings of the Conference] (pp. 20–24). Kyiv National University of Culture and Arts [in Ukrainian].
- Kyrylenko, K. M., & Stratiuk, V. I. (2022, December 14). *Onlain-turnir "#SlovoSkovorody: my pobuduemo svit krashchyi!"* [Online tournament "#SlovoSkovorody: we will build a better world!"]. Kyiv National University of Culture and Arts. Department of Philosophy and Pedagogy. <https://kf.knukim.edu.ua/199-onlajn-turnir-slovoskovorodimi-pobuduemo-svit-krashchij.html> [in Ukrainian].
- Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine. (2022, October 12). *Popry viinu v Ukraini na derzhavnomu rivni vidznachatymut 300-richchia z dnia narodzhennia Hryhoriia Skovorody* [Despite the war in Ukraine, the 300th anniversary of the birth of Hryhoriia Skovoroda will be celebrated at the state level]. <https://www.kmu.gov.ua/news/popry-viinu-v-ukraini-na-derzhavnomu-rivni-vidznachatymut-300-richchia-z-dnia-narodzhennia-hryhoriia-skovorody> [in Ukrainian].
- Nahorna, L. P. (2005). Identychnist natsionalna [National identity]. In *Entsyklopediia istorii Ukrainy* [Encyclopaedia of the History of Ukraine] (Vol. 3, pp. 415–417). Naukova dumka [in Ukrainian].

- National Bank of Ukraine. (2022, December 26). *Do 300-richchia vid dnia narodzhennia Hryhoriia Skovorody v obihu znavytsia nova pamiatna banknota* [A new commemorative banknote will be issued for the 300th anniversary of the birth of Hryhoriia Skovoroda]. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/do-300-richchya-vid-dnya-narodjennya-grigoriya-skovorodi-v-obigu-zyavitsya-nova-pamyatna-banknota> [in Ukrainian].
- Permanent Mission of Ukraine to UNESCO. (2021, December 22). *Yuvilei vydatnykh diiachiv ta istorychnykh podii Ukrainy u Kalendari pamiatnykh dat UNESCO* [Anniversaries of prominent figures and historical events of Ukraine in the UNESCO Calendar of Commemorative Dates]. <https://unesco.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/yuvileiy-vidatnih-diyachiv-ta-istorichnih-podij-ukrayini-u-kalendari-pamyatnih-dat-yunesko> [in Ukrainian].
- Poplavskiy, M. M. (2022). Stan ta perspektyvy kulturolohichnykh doslidzhen u konteksti idei humanizmu [The state and prospects of cultural studies in the context of the ideas of humanism]. *Issues in Cultural Studies*, 39, 210–219. <https://doi.org/10.31866/2410-1311.39.2022.257637> [in Ukrainian].
- Popovych, M. (2007). *Hryhoriia Skovoroda: filosofii svobody* [Hryhoriia Skovoroda: philosophy of freedom]. Maisternia Biletskoho [in Ukrainian].
- Popovych, M., Krymskyi, S., & Drach, I. (2021). *Hryhoriia Skovoroda* [Hryhoriia Skovoroda]. Folio [in Ukrainian].
- Skovoroda, H. (2018). *Naikrashche* [Best]. Terra Incognita [in Ukrainian].
- Stratiuk, V. I., & Kyrylenko, K. M. (2022, December 3). *Hryhoriu Skovorodi – 300, abo Fleshmob "Neskoreni: Skovoroda i my"* [Hryhoriu Skovoroda – 300, or Flashmob "Invincible: Skovoroda and we"]. Kyiv National University of Culture and Arts. Department of Philosophy and Pedagogy. <https://kf.knukim.edu.ua/197-grigoriyu-skovorodi-300-abo-fleshmob-neskoreni-skovoroda-i-mi.html> [in Ukrainian].
- Ushkalov, L. (2017). *Lovyvtva nevlovnoho ptakha: zhyttia Hryhoriia Skovorody* [Catching the elusive bird: the life of Hryhoriia Skovoroda]. Dukh i Litera [in Ukrainian].
- Ushkalov, L. (2019). *Skovoroda vid A do Ya* [Skovoroda from A to Z]. Vydavnytstvo Staroho Leva [in Ukrainian].
- Yermolenko, A. M. (2020). Spadshchyna H. S. Skovorody i suchasnist (do 300-richchia vid dnia narodzhennia) (stenohrama naukovoї dopovidi na zasidanni Prezydii NAN Ukrainy 26 liutoho 2022) [The legacy of H. S. Skovoroda and modernity (to the 300th anniversary of his birth) (transcript of the scientific report at the meeting of the Presidium of the National Academy of Sciences of Ukraine on February 26, 2022)]. *Visnyk of the National Academy of Sciences of Ukraine*, 4, 68–72 [in Ukrainian].
- Zinenko, T. M., & Zinenko, (Redko) A. V. (2022). Hryhoriia Skovoroda yak dzerkalo ukraïnskoi identychnosti (mystetski tvory ta proiektly z nahody 300-litnoho yuvileiu) [Hryhoriia Skovoroda as a mirror of Ukrainian identity (art works and projects on the occasion of the 300th anniversary)]. In *Suchasni retseptsiiv svitohliadno-tsinnisnykh oriientyriv Hryhoriia Skovorody* [Modern receptions of worldview and value orientations of Hryhoriia Skovoroda] (pp. 316–329). http://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/11440/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%A1%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B0_316-329.pdf [in Ukrainian].

INNOVATIONS IN CELEBRATING THE 300TH ANNIVERSARY OF H. SKOVORODA IN UKRAINE: A REQUEST FOR NATIONAL IDENTITY

Kateryna Kyrylenko

*DSc in Pedagogy, Associate Professor,
Kyiv National University of Culture and Arts,
Kyiv, Ukraine*

ORCID: 0000-0002-3303-3947

e-mail: kf919@ukr.net

The aim of the article is to analyse the cultural and artistic events marking the 300th anniversary of H. Skovoroda's birth as evidence of the growing need in society for an increasing number of manifestations of Ukrainian national identity. *The research results* have shown that respect for identity is a fundamental principle of a democratic society. A wronged identity destabilises society, as it is one of the most powerful motivators of the struggle for one's own dignity. The presence of opportunities for expressing one's own identity motivates personal development and contributes to the emergence of a new unique cultural product. A necessary condition for the development of culture in current conditions is respect for various forms of identity (primarily national). There is a growing demand for Ukrainian national identity in society, and the search for its markers is actively ongoing. *The scientific novelty* of the article lies in the analysis of cultural and artistic events that took place in Ukraine in 2022, as evidence of society's search for Ukrainian intellectual heroes, unaffected by Russia's influence, as well as the cleansing of Ukraine's information space of Ukraine from Russian propaganda narratives. The information space of Russia has been modeled for a long time in accordance with the Kremlin's power ambitions and has nothing in common with the real world since it is a space artificially created, distant from the reality of actual events. Its ideologists not only try to keep their fellow citizens within it and manipulate their consciousness but also impose such a worldview on Ukrainians with the aim of destroying Ukrainian identity. *Conclusions.* The cultural and artistic events dedicated to the 300th anniversary of H. Skovoroda's birth are analysed, and the obtained results are summarised. It is established that in Ukrainian society, especially among the youth, there is a growing need to identify oneself as a bearer of Ukrainian identity; there is a search for markers of Ukrainian identity among thinkers of past centuries; new cultural and artistic forms of expressing Ukrainian identity are being developed; there is an increasing demand for declaring one's own Ukrainian national identity.

Keywords: national identity; Ukrainian identity; markers of Ukrainian identity; Hryhorii Skovoroda



This is an open access journal, and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution 4.0.